

El guionet

Derivats per prefixació

Els prefixos catalans s'escriuen sense guionet.

Pel que fa a l'adverbi **no** usat com a prefix, s'escriu amb guionet quan el segon element és un substantiu (*no-bel·ligerància*), i també a la paraula *no-res*. Aquest adverbi va separat del segon element quan aquest és un adjectiu (*no bel·ligerant*).

En el cas d'adjuntar-se un prefix a una paraula començada en majúscula, s'escriurà amb guionet (ex-Iugoslàvia, ex-URSS...)

1. A partir de l'explicació anterior, feu les paraules derivades per prefixació següents:

arxi + milionari _____

ex + ministre _____

no + alineament _____

pre + inscripció _____

sots + director _____

bes + avi _____

ex + marit _____

no + bèl·lic _____

vice + rector _____

a + moral _____

Compostos a la manera culta

Els compostos a la manera culta són aquells el primer element dels quals presenta una forma prefixada acabada en o i de vegades en i (hispano-, afro-, socio-, labio-, denti-...)

Aquests compostos s'escriuen sense guionet.

2. A partir de l'explicació anterior, feu els compostos a la manera culta següents:

audio + visual _____

físico + químic _____

político + social _____

pisci + cultura _____

greco + llatí _____

indo + xinès _____

serbo + croat _____

denti + labial _____

Compostos catalans

Hi ha molts tipus de compostos catalans, segons els elements que els formen. En general, s'escriuran junts, sense guionet, menys en els casos en què es produeixi una de les circumstàncies següents, i aleshores aniran amb guió:

1. Quan el primer element del compost acabi en vocal i el segon element comenci per r-, s-, x-: *para-sol, guarda-roba, escura-xemeneies...*
2. Quan la soldadura dels dos elements pugui dificultar-ne la lectura adequada: *Vall-llobrega* (sense guionet seria **Vallllobrega*)...
3. Quan el primer element sigui un mot que dugui accent gràfic: *mà-llarg*
4. Quan es tracta de numerals compostos: *vint-i-quatre, trenta-set, dues-centes, vuit-centè...*
5. Quan hi figura el nom d'un punt cardinal: *nord-est, sud-africà, nord-americà...*
6. Compostos repetitius i expressius: *bum-bum, nyigo-nyigo, non-non, bitllo-bitllo...*
7. Altres: *abans-d'ahir, adéu-siau, qui-sap-lo...*

3. A partir de l'explicació anterior, feu els compostos catalans següents:

barba + roig _____	bec + tort _____
mà + llarg _____	pèl + llarg _____
penya + segat _____	pit + roig _____
guarda + roba _____	poca + vergonya _____
figa + flor _____	gira + sol _____
sord + mut _____	set + ciències _____
col + i + flor _____	vetes + i + fils _____
all + i + oli _____	quatre + cents _____
cinquanta + un _____	sud + oest _____
sud + americà _____	nord + est _____
ziga + zaga _____	adéu + siau _____

Preposicions

PER	PER A
. Quan es vulgui expressar: a) Lloc de pas: <u>Per</u> la porta del darrere. b) Temps (durant): <u>Pel</u> gener fa més fred que <u>pel</u> desembre. c) Autor: Ha estat mort <u>pels</u> seus adversaris. d) Motiu: Ho fa tot <u>per</u> interès personal. e) Mitjà, instrument: L'ha agafat <u>pels</u> cabells. f) Manera: Es van trobar <u>per</u> casualitat. g) Favor, consideració, dependència: Ho faig <u>per</u> vosaltres. c) Opinió (segons): <u>Per</u> l'Estat espanyol, el matrimoni és un acte civil. Segons la proposta de Joan Coromines i Joan Solà, preposició <u>per</u>: . Davant infinitius, adverbis i conjuncions: <i>Queda molt camí <u>per</u> fer.</i> <i>Ho vull tot <u>per</u> demà.</i> <i>He tapat el forat <u>per</u> si plouia.</i>	. Quan es vulgui expressar: a) Destinació, finalitat: Hi ha una carta <u>per al</u> teu germà. b) Termini de temps: Això ha d'estar fet <u>per al</u> dia 23.

1. Col·loqueu per o per a segons convingui.

1. Disposeu de deu dies _____ presentar-vos al jutge.
2. Per a on són les rajoles? Són _____ la cuina.
3. Per a on és la pintura? És _____ passadís.
4. La visita al metge és _____ demà.
5. L'oposició és només _____ interins.
6. Treballa molt _____ poder pagar la hipoteca del pis.

7. Aquests són els trofeus comprats _____ conselleria _____ guanyadors.
8. El pagesos han rebut la subvenció que havien demanat _____ cultiu de l'avellana.
9. A Badia i Margarit, l'han fet doctor *honoris causa* _____ la seva trajectòria professional.
10. _____ Pasqua Florida farem festa.

FINS A	FINS
. Conté la idea de “direcció cap a un lloc”: <i>Me’n vaig <u>fins a</u> l’estanc i torno.</i> . Conté la idea de “transcurs del temps (o d’una successió) cap a un terme”: <i><u>Fins a</u> la tarda no arribarà la comanda que espereu</i>	. Davant dels adverbis i de la conjunció que: <i><u>Fins</u> demà!</i> <i>No t’aixeqüis de la taula <u>fins</u> que no t’ho hagi acabat tot.</i>

CAP A	CAP
. Expressa la direcció d’un moviment: <i>Anàvem de dret <u>cap a</u> les roques.</i> . Expressa una referència aproximada (espacial o temporal): <i><u>Cap a</u> la banda de ponent fa més fred (referència espacial)</i> <i><u>Cap a</u> les vuit del vespre ja és fosc (referència temporal)</i>	. Davant dels adverbis: <i>Anirem <u>cap</u> allà.</i>

2. Col·loqueu *cap* i *cap a* / *fins* i *fins a* segons convingui.

1. No ens veurem _____ nit o _____ demà.
2. Aquesta botiga estarà tancada des de l'11 _____ 31 d'agost.
3. No es va calmar _____ que el va veure arribar.
4. Van córrer plegats _____ aquell pujol.
5. Et va bé _____ les 9 del vespre?
6. M'han fet un contracte temporal, des de l'abril _____ setembre.
7. Estudiaré _____ aprendre'm tot el temari.
8. Havent sopat, se'n va anar _____ aquella reunió.
9. Per presentar la sol·licitud, hi ha temps _____ la setmana entrant.

CANVI I CAIGUDA DE PREPOSICIÓ

Hi ha una sèrie de verbs (preposicionals) que introdueixen el complement amb una preposició (aquest complement s'anomena *complement preposicional* o *de règim verbal*); segons l'estructura d'aquest complement, es pot produir un dels dos fenòmens següents, que afecten l'ús de la preposició pròpia del complement: **canvi de preposició** o **caiguda de preposició**.

- La caiguda de preposició **afecta qualsevol preposició**: quan una preposició entra en contacte amb la conjunció “que”, aleshores aquesta preposició desapareix.
- El canvi de preposició **afecta només les preposicions “en/amb”**: quan aquestes preposicions entren en contacte amb un infinitiu, aleshores cal canviar-les per la preposició “a”

VERBS PREPOSICIONALS	CANVI DE PREPOSICIÓ	CAIGUDA DE PREPOSICIÓ
<i>Pensa en tu.</i> <i>Té interès en això.</i>	<i>Pensa a venir.</i> <i>Té interès a aprendre.</i>	<i>Pensa que has de venir.</i> <i>Recorda't que vinc demà.</i>

3. Completeu les frases següents amb la preposició adient o no res.

1. Està acostumat _____ treballar de nit.
 _____ un cap molt comprensiu.
 _____ que li planxin la roba.
2. Confia _____ tu.
 _____ que no xerraràs més del compte.
 _____ ser el millor de la classe.
3. Sobretot pensa _____ treure la gàbia.
 _____ els teus fills.
 _____ que t'esperem per sopar.

4. M'entossudeixo _____ que els fills estudiïn idiomes.
_____ oferir ajuda als amics.
_____ cada cosa!

4. Ompliu els buits, si cal, amb la preposició corresponent. Per fer-ho recordeu les regles de canvi i caiguda de preposició.

1. Pensa _____ venir-hi demà.
2. L'oposició insisteix _____ exigir la reducció de la despesa pública.
3. Després de la lectura dels fets, es va procedir _____ la votació.
4. La secretària l'ha convençut _____ que no se'n vagi abans de dinar.
5. Insisteixo _____ que vinguis a dinar demà.
6. Insisteixo _____ anar a dinar demà.

Conjuncions

COM A	COM
. Introdueix una aposició o un predicatiu amb el significat de "en qualitat de".	. Introdueix una comparació amb el significat de "igual que".
<i>Com a soci, puc protestar.</i>	<i>Tenia els cabells com un fil d'or.</i>

COMPTE!

Com a es transforma en *com* quan el mot següent és un article indeterminat o un demostratiu.

Accepta la invitació com un senyal d'amor.

1. Col·loqueu *com* o *com a* segons convingui.

1. S'ajudaven _____ germans.
2. Hem considerat la proposta de l'advocat _____ acceptable.
3. José Montilla, _____ president, ha demanat la col·laboració ciutadana.
4. _____ norma general, l'empresa paga el dia 28 de cada mes.
5. _____ germà és perfecte, _____ negociant és un desastre.
6. Consideraven l'alcalde _____ aquella que solucionaria tots els problemes.
7. El van convidar _____ un més de la família.
8. El jurat lliurarà al guardonat tres mil euros _____ premi.
9. Va increpar el cap de servei _____ una hiena.

SI NO	SINÓ
. Conjunció condicional + adverb de negació. <i>Si no estudies, suspendràs.</i> <i>Treballa bé; si no, t'acomiaran</i> (verb elidit).	. Conjunció adversativa: <i>No vull aquest vestit, sinó aquell altre.</i>

2. Ompliu els buits amb *si no* o *sinó*.

1. El testimoni no ha jurat que hi hagués estat present, _____ que l'acusat li ho havia explicat.
2. Aterraran l'edifici, _____ arreglem les bigues.
3. Hem de facturar abans de divendres; _____, la comptabilitat de l'empresa es desbaratarà.
4. Poden anul·lar la targeta de crèdit, _____ els paguen el deute contret.
5. Si el conflicte entre palestins i israelians s'atura, tot el món hi sortirà guanyant; _____, les dues comunitats civils continuaran patint-ne les conseqüències.
6. L'administrador no vol pagar totes les despeses, _____ fer-se càrrec d'una part.
7. No es traurà la plaça, _____ es prepara bé.
8. La paperassa administrativa _____ l'entén, ho sembla.
9. _____ et disculpes ara mateix, començaré a cridar.
10. La carn no és al punt, _____ eixarreïda.

PERQUÈ	PER QUÈ	PER A QUÈ
. Conjunció causal (= ja <i>que</i> + verb en indicatiu). <i>No ha vingut perquè està malalt.</i> . Conjunció final (= <i>per tal que</i> + verb en subjuntiu). <i>No ha vingut perquè estiguessis tranquil.</i>	. Interrogatiu causal (= <i>per què</i> + verb en indicatiu). <i>No sé per què m'ho expliques.</i>	. Interrogatiu de finalitat (= <i>per a quina cosa</i>). <i>No sé per a què serveix això.</i>

COMPTE!

. La conjunció *doncs* té un valor il·latiu (de conseqüència) o continuatiu (de continuïtat), mai causal (indica causa lògica)

Estàs malalt? Doncs no vagis a treballar.

Doncs, com t'explicava fa una estona...

3. Ompliu els buits amb *perquè, per a què, per què, doncs i ja que*.

1. Cal que m'expliquis _____ sempre fas la guitza als meus amics.
2. Fa un mes que vaig trametre-li el full de pagament _____ signés.
3. L'informe que hem rebut confirma les nostres dades. En aquest cas, _____, tenim raó.
4. Encara desconec _____ pot servir la meua col·laboració en el projecte.
5. Ara entenc _____ no ens van admetre com a socis.
6. Hem de revisar tota la instal·lació d'aire condicionat _____ fa una olor estranya.
7. Ep, _____ són aquestes eines? Són per enguixar les parets.
8. El cel és rúfol; _____ no aniré a la platja.
9. No puc anar a la platja, _____ el cel és rúfol.
10. Aquest nadó plora _____ té gana.
11. Aniré al metge _____ em doni la baixa laboral.
12. _____ no t'endreces l'habitació?
13. _____ serveix aquest aparell?
14. Un parell de pomes valen cinquanta cèntims; _____ quatre valdran un euro.
15. T'haig de donar instruccions _____ actúis fredament.
16. Què opina de la situació actual del país? Bé, _____, la situació actual del país...

Connectors

Esmeneu els connectors incorrectes de les frases següents:

1. Hi ha una nova normativa per als escalfadors a gas.
2. Cobrarem a mitjans juliol.
3. Al any 1918, l'IEC va publicar la gramàtica normativa.
4. La societat actual no té mesura en quant a l'ús d'envasos de plàstic.
5. L'horari d'atenció al públic és sempre pel matí.
6. L'acusat ha dit a la sortida del jutjat: "No tinc res que dir".
7. La temperatura al peu del Tibidabo és de 2º baix zero.
8. Vàrem tenir-hi tractes quan la República.
9. La família reial va fugir del país arrel del cop d'estat.
10. El farmacèutic? Jo el tinc com eixelebrat.
11. Espero la seva resposta el més aviat possible.
12. No m'ho puc creure, la Maria m'ha dit que a lo millor se n'anirà a viure a Indonèsia.
13. La temporada de neu ha estat bona degut a les fortes nevades.
14. Parla-li poc a poc perquè pateix sordesa.
15. Vindrà el marmessor en lloc de l'hereu.
16. Obriu les finestres: fa olor a tabac.
17. No li hem tramès tota la col·lecció degut a la vaga de transports.
18. A mida que avançaven les negociacions, la patronal i els sindicats es tranquil·litzaven.
19. Arrel de la intervenció de l'inspector, l'organització de l'empresa va millorar.

Verbs

1. Completeu les frases següents amb la forma conjugada corresponent dels verbs entre parèntesis.

1. Algun cop els homes _____ (pressentir) què passarà.
2. _____ (consentir) a fer el que em demanes, però no vull veure't mai més.
3. Ens tracta com si _____ (ser) els seus esclaus.
4. A aquest individu, jo no el _____ (conèixer).
5. Jo no _____ (viure) en aquesta masia.
6. _____ -te (ajupir-se) i cull el paper!
7. Si ho hagués sabut, no _____ (comparèixer).
8. _____ (anar) a casa que et criden.
9. Quan _____ (dinar) me n'aniré al cinema.
10. No vull que em _____ (fer) de mare.
11. Vol que jo li _____ (donar) pa amb codonyat.
12. Encara que hagués corregut més, tampoc no _____ (arribar) a temps.

2. Ompliu els buits amb el participi corresponent del verb entre parèntesis.

1. M'ha _____ (plaure) que Hisenda no em posés un plet.
2. M'he _____ (asseure's) perquè em feien mal els ossos.
3. L'orquestra no ha _____ (saber) tocar el rèquiem.
4. El trepant no ha _____ (cabre) dins l'armari.
5. El codonyer ha _____ (créixer) molt des de l'hivern passat.
6. Tenien el càstig ben _____ (merèixer).
7. Com que era innocent l'han _____ (absoldre).
8. No ha _____ (ser) més que un esglai.
9. Em vendré el portacigarretes d'argent perquè me n'han _____ (oferir) molts diners.
10. Les lleties ja són _____ (coure).
11. L'alcohol no m'ha _____ (coure) gens.
12. La bugaderia havia _____ (pertànyer) al meu pare.
13. La bombeta és _____ (fondre).
14. L'han _____ (empènyer) a cometre l'assassinat.
15. Finalment han _____ (imprimir) el rètol.

16. Sempre ha _____ (romandre) impassible davant els problemes.
17. M'he _____ (estrènyer) la trinxà.
18. La mar sempre m'ha _____ (infondre) respecte.
19. Ha quedat _____ (excloure) del concurs de trasllat.
20. Ell va aparèixer quan la farina era _____ (moldre).

Gerundis

COMPTE!

. Les construccions amb gerundi són correctes quan marquen una acció anterior o simultània respecte del verb principal.

Van rebre el ministre xiulant.

. Si el gerundi marca posterioritat respecte del verb principal és incorrecte.

* *S'estavellaren trobant la mort* (incorrecta).

. Aleshores s'ha de canviar el gerundi per una construcció formada per la conjunció *i* + el verb personal corresponent, o per un pronom relatiu + el verb personal:

S'estavellaren i trobaren la mort.

S'estavellaren, per la qual cosa trobaren la mort.

3. Assenyaleu si la frase és correcta o incorrecta. Si és incorrecta, haureu de canviar el gerundi per un altre temps verbal.

1. Va respirar tranquil·la, havent trobat les claus.
2. Va cloure l'acte, tornant tothom a casa seva.
3. Van passar-ho d'allò més bé rient i cantant.
4. Van disputar-se la copa el Barça i el Madrid, guanyant-la el Madrid.
5. Es perden les amistats cantant les veritats.

6. Em va caure el llibre a terra badant.
7. Va morir dissabte essent enterrat diumenge.
8. Atacaren violentament l'enemic, aconseguint de fer-lo recular 2 km.

LES ORDRES

. Usem el mode imperatiu, si l'ordre és afirmativa; i el mode subjuntiu, si l'ordre és negativa:

Moveu la butaca! / No mogueu la butaca!

. En rètols i avisos no emprarem l'infinitiu sinó la segona persona del plural:

No fumeu / Tanqueu la porta

4. Completeu les frases següents amb la forma conjugada corresponent dels verbs entre parèntesis.

1. No volia que la professora ho _____ (saber) abans que l'inspector.
2. La iaia vol que _____ (estendre, vosaltres) la roba al terrat.
3. Si el xalet _____ (estar) més a prop de la platja, el podríem comprar.
4. Vosaltres, _____ (escriure) bé.
5. No _____ (escriure) tan fort, que foradareu el paper.
6. No cal que _____ (veure) aquest programa, si no us ve de gust.
7. Quan et (saber) _____ la lliçó, m'avises.
8. Si tu (dur) _____ el berenar, aniria més bé.
9. Aquesta tarda, (vosaltres/dur) _____ els llibres.
10. Quan (vosaltres/voler) _____ anar-hi, ja m'avisareu.
11. Si (jo/cabre) _____ al banc, ja hi seuria.
12. Si jo (deure) _____ tants diners, estaria ben amoïnada.

PERÍFRASIS VERBALS

1. Expressem l'obligació i la necessitat amb:

HAVER DE: *Has de recollir l'embalum.*

CALDRE: *Calia que ho fessis.*

2. Expressem la probabilitat amb:

DEURE + infinitiu: *Deuen ser les deu.*

En aquestes oracions no s'usa mai la forma condicional de DEURE:

* *Deuria tenir 10 anys.*(INCORRECTE)

Cal canviar-ho per:

Devia tenir 10 anys.

5. Esmeneu les frases següents:

1. Tot això deuria ser fals.
2. Possiblement no vindran.
3. Deurien haver-hi unes vint persones.
4. Amb l'edat potser s'haurà tornat vella, però segur que no se li ha agrit el caràcter.
5. Tindrà gana, després d'un viatge tan llarg. (probabilitat)
6. Igual ho ha acabat ell.
7. Tens que acomiadar-te dels companys de feina abans de les vacances.

Pronoms relatius i altres

1. Escolliu una de les formes entre parèntesis.

1. Ja hem revisat aquest departament i (el que/el què/el qual) hi ha al pis de dalt.
2. L'assaig va ser escrit per Víctor Català, (que/què/qui) era una dona.
3. És l'únic empleat de la impremta (que/a qui/a què) no han donat atur.
4. Els estudiants van tancar-se al paranimf (que/el que/la qual cosa) no va solucionar res.
5. Després de l'encontre, el jugador (que/qui/el qual) s'havia lesionat va ser traslladat al Clínic.
6. La situació (en la que/en què/que) es troba Ruanda és desesperada.
7. Els llogaters encara no coneixen les lleis (a les que/a què/que) s'hauran de sotmetre.
8. És un carreró (per on hi/per on/ que hi) m'agrada vagarejar.
9. L'aire condicionat és la causa (de la qual/de la qual en/que en) prové la mala olor.
10. Aquesta agulla de pit no és (la que/la què/la qual) m'han robat.
11. Lluitarem pels mateixos ideals (per què, pels que, pels què) moriren els nostres avis.

COMPTE!

Mai no podem ometre la conjunció *que*:

**Voldria em responguéssiu com més aviat millor* (incorrecta).

Voldria que em responguéssiu com més aviat millor (correcta).

ADVERBI DE QUANTITAT	PRONOM INTERROGATIU
<i>Que alt és!</i>	<i>Què vols? (=quina cosa)</i>

2. Escolliu la forma correcta.

1. (Què, que) vols per sopar?
2. (Què, que) n'és d'intel·ligent, el teu fill!

3. No sé (què, que) diu.
4. (Què, que) em pots desar aquests papers?
5. Si ha de venir, (què, que) sigui aviat.

3. Esmeneu quan calgui.

1. *La plaça del diamant*, en la que s'inicia la maduresa literària de Rodoreda, és la seva novel·la més famosa.
2. Si hi ha alguna cosa en que Barcelona és deficitària és en espais verds.
3. Enguany ha plogut molt, lo que minvarà considerablement el problema de la sequera.
4. Hisenda ha advertit que ha trobat irregularitats bancàries.
5. Des de que ha arribat a casa, no ha parat de riure.
6. Vaig anar a la reunió i no vaig entendre res del que hi van discutir.
7. Abans de que es pagui, s'ha de segellar la factura.
8. La noia qui m'ha venut l'àtic és vídua.
9. Demano respongueu amb rapidesa.
10. Només pensen en que s'han de restituir els documents.
11. Encara no sabien a què dedicar-se.
12. Li preguntava sovint què llegia, però no m'ho va dir mai.
13. Que t'hagin reconegut l'antiguitat laboral és un bon senyal.
14. Que has fet per dinar?
15. M'és ben igual el què diguis.
16. Us prego m'escolteu quan parli.

Pronoms febles

1. Feu la combinació correcta de pronoms febles:

1. La Júlia ha dut el ram de flors a la seva àvia.
La Júlia _____ ha dut.
2. Enviaré aquesta nota a Barcelona.
_____ enviaré.
3. No diguis això a la teva germana.
No _____ diguis.
4. Té nines a l'armari.
_____ té.
5. Dóna el diari al teu pare!
Dóna_____.
6. Ja encarregaré les flors a la florista.
Ja _____ encarregaré.
7. Van donar la bona notícia al seu pare.
_____ van donar.
8. Corda les sabates a la teva germana!
Corda_____.
9. Si us plau, perdoneu les malifetes a la petita Neus.
Perdoneu_____.
10. Vaig donar les claus a la portera.
_____ vaig donar.
11. Demana això al teu avi.
Demana_____.
12. La Marta escriu cartes a la seva mare perquè s'enyora.
La Marta _____ escriu.
13. Dóna pomes al teu germà.
Dóna_____.
14. Deixeu llegir els contes als nens.
Deixeu_____ llegir.
15. Donaré els rovellons als convidats.
_____ donaré.

16. Torneu la guitarra als veïns.

Torneu_____.

17. No facis això als teus amics.

No _____ facis.

18. Van recitar poemes als convidats.

_____ van recitar.

19. Porta la llenya a les veïnes.

Porta_____.

20. Cal allunyar els nens dels perills.

Cal allunyar_____.

21. Aviat trauran la xarxa del mar.

Aviat _____ trauran.

Ordre de col·locació dels pronoms febles

CI + CD + altres complements

Però

. Quan el CI singular va combinat amb un CD determinat, adopta la forma hi en lloc de li, i passa a ocupar la segona posició en lloc de la primera que li és pròpia:

Vés a portar la carta al carter: CD determinat + CI singular

Vés a portar-la-hi.

2. Feu la combinació correcta de pronoms febles:

1. El pare demana el diari: dóna_____.

2. Encara no tenim el regal per a la neboda; demà_____comprarem.

3. Al vostre nét li agraden molt aquests llibres; compreu_____.

4. Al veí no li cobris els tomàquets: regala_____.

5. El nostre client demana els llibres; demà _____enviarem.

6. L'obrer s'ha fet una ferida; el metge ja _____cura.
7. Si la Maria demana les roses, dóna_____.
8. En Joan no podia valer-se de les mans; _____havien lligades.
9. Si això li agrada, compra_____.
10. Carregui-m'ho en compte, això; a fi de mes _____pagaré.
11. Li escrivia cartes; no parava d'escriure_____.
12. Volia contes i _____vaig comprar una col·lecció.
13. La Júlia vol nines; _____hauré de regalar dues.
14. Als teus pares, demana_____de bona manera, el cotxe.
15. Als teus amics, _____envejo, l'entusiasme que tenen.
16. Les teves amigues volien els programes. Ja _____pots donar.
17. Les veïnes ens reclamen la guitarra; torneu_____.
18. Les nenes no poden obrir la porta. Obre_____tu.
19. Els nois duen les cistelles buides; ompliu_____.
20. Ja te les deixaran, les tisores de podar: demana_____.